

7. Khutorskoi, A. V. (2003). Kliuchevye kompetentsii kak komponent lichnostno-orientyrovannoi paradigmy obrazovaniia [Key competencies as a component of the person-oriented education paradigm]. Narodnoe Obrazovanie, 3, 58–64.
8. Pro Stratehiu ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy “Shliakhom yevropeiskoi intehratsii” na 2004-2015 roky” [On the Strategy of Economic and Social Development of Ukraine “Through European Integration” for 2004-2015]. (Decree of the President of Ukraine No 493, April 28). Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/3982015-19211>.

**Ващенко Олена Миколаївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та методик природничо-математичних дисциплін Київського університету імені Бориса Грінченка

**Ващенко Елена Николаевна**, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры начального образования и методик природно-математических дисциплин Киевского университета имени Бориса Гринченка

**Olena Vaschchenko**, Associate Professor of Department of Primary Education and Natural-Mathematic Disciplines of Pedagogical Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, PhD in Pedagogics, Associate Professor

**Романенко Людмила Віталіївна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

**Романенко Людмила Витальевна**, кандидат педагогических наук, доцент кафедры начального образования Педагогического института Киевского университета имени Бориса Гринченка

**Ludmyla Romanenko**, Associate Professor of Department of Primary Education of Pedagogical Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, PhD in Pedagogics, Associate Professor

УДК 372.874

*В. Г. Власова, м. Біла Церква*

## ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЕСТЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

*У статті визначено та охарактеризовано педагогічні умови формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу. Проаналізовано особливості обраних педагогічних умов. Визначено систему методів і форм навчання, які є*

*ефективними при впровадженні педагогічних умов щодо формування засобами образотворчого мистецтва у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.*

**Ключові слова:** *естетичне ставлення до навколишнього світу, молодші школярі, засоби образотворчого мистецтва, педагогічні умови.*

У сучасних педагогічних дослідженнях, пов'язаних з проблемами удосконалення функціонування педагогічних систем, підвищення ефективності навчально-виховного процесу, важливим завданням є виявлення, обґрунтування і перевірка педагогічних умов, що забезпечують успішність діяльності, яка реалізується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що науковці приділяють значну увагу визначенню умов формування естетичного ставлення до навколишнього світу у молодших школярів засобами образотворчого мистецтва. Питання про розробку методів навчання і виховання молодших школярів у процесі опанування образотворчого мистецтва розглядали С. Коновець, Н. Лесняк, Л. Масол, Г. Полякова.

*Мета статті* – теоретично обґрунтувати педагогічні умови, впровадження яких робить ефективним процес формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Опрацювання науково-теоретичних джерел свідчить, що під педагогічними умовами розуміють зовнішні обставини, фактори, що справляють суттєвий вплив на здійснення педагогічного процесу [2; 5; 6]. У загальному визначенні поняття “педагогічні умови” – це умови, у яких ефективно відбувається процес навчання [1, с. 9]. М. Малькова характеризує педагогічні умови, як “сукупність зовнішніх та внутрішніх обставин (об'єктивних заходів) освітнього процесу”, від реалізації яких залежить досягнення поставлених цілей [9, с. 98].

Основною функцією педагогічних умов є “організація таких заходів педагогічної взаємодії, які забезпечують перетворення конкретних характеристик розвитку, виховання і навчання особистості, тобто впливають на особистісний аспект педагогічної системи” [7, с. 13].

Таким чином, узагальнення педагогічних досліджень дозволяє вважати, що педагогічні умови – це теоретично і методично обґрунтована організація навчально-виховного

процесу, педагогічна взаємодія, яка спрямована на перетворення особистісних характеристик школяра.

На нашу думку, ефективність формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва досягається при дотриманні певних педагогічних умов, а саме:

1. *Впровадження системи методів, художньо-творчих вправ і завдань, орієнтованих на формування засобами образотворчого мистецтва естетичного ставлення до навколишнього світу.*

Визначення методів щодо формування естетичного ставлення до навколишнього світу базується на стрижневих поняттях педагогіки – вихованні й навчанні. О.П. Рудницька, зазначає, що “Виховання так чи інакше включає елементи навчання, а організація навчання передбачає виховну спрямованість” [10, с. 25]. Науковець доводить важливість створення таких педагогічних ситуацій, які дають учням можливість особисто пережити навчальний матеріал, виробити своє ставлення до нього і закріпити його у процесі виконання спеціальних вправ. Формування естетичного ставлення до навколишнього світу можливе за умови організації взаємопов’язаних процесів навчання та виховання.

Вчений-педагог Б. Ліхачов особливої уваги надає виховним можливостям краси навколишнього світу й творам образотворчого мистецтва. Він виділяє три групи методів естетичного виховання: методи забезпечення естетичного сприймання (демонстрація, аналіз, повторне сприйняття); методи практичного навчання (пояснення, показ, вправи); методи художньо-творчої діяльності (обґрунтування задуму, виконання творчих завдань, критичний аналіз твору) [5. – с. 78-79].

Зміст мистецької освіти визначає основними видами діяльності молодших школярів сприйняття навколишнього світу та творів мистецтва, (учень – глядач) та власну художньо-творчу діяльність з відтворення навколишнього світу (учень – художник-живописець, – художник-графік, – художник-скульптор).

Сприйняття навколишнього світу та творів мистецтва відбувається під час спостереження за об’єктами, явищами навколишнього світу, споглядання мистецьких творів. Найбільш доцільними тут є такі методи: організація споглядання; актуалізація попередньо набутих знань;

розповідь, під час якої відбувається установка на сприймання; коментар під час демонстрування за допомогою ТЗН наочного матеріалу; порівняльний аналіз; стимулювання оціночної діяльності дітей; колективне обговорення; активація творчого самовиявлення як у вербальних, так і невербальних формах.

При виконанні молодшими школярами навчальних та творчих робіт, актуальними є наступні методи: інструктаж; навчальні вправи; індивідуальні консультації; навчальний рисунок; демонстрування прийомів роботи в певній художній техніці; стимулювання творчої діяльності учнів.

Ми умовно об'єднали методи навчання у групи, які притаманно за їхнім змістом можна назвати мотиваційно-стимулюючими, пояснювально-інформаційними, проблемно-пошуковими та художньо-творчими, та вважаємо, що їх застосування стимулює у дітей виникнення естетичних емоцій і почуттів, бажання діяти самостійно тощо.

У педагогічній практиці усталено використовують 3 групи методів: наочні, словесні, практичні, що обумовлено одночасною участю різних органів чуття людини в сприйнятті, переробці, запам'ятовуванні, осмисленні і відтворенні навчального матеріалу. Наша класифікація не суперечить згаданій вище класифікації, а лише більш детально розкриває характеристики і можливості різноманітних методів.

До *словесних*, ми відносимо *мотиваційно-стимулюючі* та *проблемно-пошукові* методи навчальної діяльності.

*Група мотиваційно-стимулюючих методів*, спрямована на формування естетичного інтересу, естетичних потреб, стимулювання творчої активності, накопичення учнями емоційно-естетичної інформації. До них ми відносимо такі методи, як комунікативна атака, переконання, долання перешкод, закріплення позитивного враження.

Застосування цих методів сприяє виникненню в учнів бажання до естетичного перетворення навколишнього середовища, сприяє виникненню позитивних емоцій. З цією метою ретельно добираються репродукції мистецьких творів, емоційні фрагменти музичних творів, приклади з художніх фільмів та особистих переживань учителя. Відчуття, збагаченні знаннями, стимулюють учнів до художньо-творчої діяльності.

Застосування *проблемно-пошукових методів* (діалогічних, евристичних, дослідницьких) активізує учнів і сприяє

формуванню естетичних уявлень, суджень, оцінок. Найкраще, на нашу думку, використовувати цю групу методів, спираючись на ігрові та проблемні форми навчання. Ці методи найбільш ефективні, якщо учні підготовлені належним чином і проявляють зацікавленість до пошуку невідомих результатів. Насамперед, це методи, що сприяють початковому засвоєнню навчального матеріалу: інформаційно-розвиваючі – усний виклад, бесіда, робота з книгою; евристично-пошукові – евристична бесіда; дослідницькі – дослідницькі завдання; методи, що сприяють закріпленню і вдосконаленню набутих умінь: вправи (за зразком, коментовані, варіативні, дослідницького, евристичного характеру).

*Наочними* методами (спостереження, обстеження, розглядання малюнків, ілюстрацій, репродукцій творів образотворчого мистецтва, слухання уривків музичних творів, ігри з наочністю, мультимедійні засоби) реалізується візуалізація об'єктів спостереження та сприймання, що сприяє кращому розумінню і засвоєнню навчального матеріалу та усвідомленню завдання учнями. Для цього демонструються художні твори, здійснюється художнє ілюстрування вербальних пояснень і прийомів володіння різними художніми інструментами та матеріалами, роботи в різних художніх техніках, послідовності виконання практичних завдань.

Мультимедійна презентація завжди викликає у дітей інтерес та бажання пізнати навчальний матеріал і є доцільною на будь-якому етапі вивчення теми і на будь-якому етапі навчання: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, контролю, що дозволяє вчителю постійно бачити реакцію учнів, вчасно реагувати на ситуацію, що поступово змінюється.

До *практичних* ми відносимо групу *художньо-творчих* методів навчання образотворчого мистецтва: оволодіння різними художніми інструментами та матеріалами, використання прийомів роботи в різних художніх техніках, послідовність виконання практичних завдань, музично-ігрова та ритмічно-рухова інтерпретація. Ці методи забезпечують формування у молодших школярів умінь використовувати набуті знання та умінь з основ образотворчої грамоти за групою основних навчальних завдань в площині зображення, прикрашання, конструювання.

Окреме місце займають підготовчі вправи з образотворчої діяльності – вправи на відтворення кольорів та їх нюансів, розвиток спритності та гнучкості руки, тактильних та кінестетичних відчуттів, зорово-рухової координації.

Сюди ж відносимо методи ескізно-драматургічної репродукції мистецьких творів, створення пластично-рухових та ритмічно-рухових аналогій, ритмічно-мовленнєвих ігор. Застосування методів цієї групи спрямовані допомагати глибше зрозуміти думку художника.

*2. Організація процесу спостереження учнями об'єктів та явищ навколишнього світу та естетичного сприймання творів образотворчого мистецтва.*

Л. Занков, розглядає спостереження як цілеспрямоване, тривале і планомірне сприйняття об'єктів і явищ навколишнього світу, яке, на його думку, є основним компонентом спостереження [4, с. 56]. Уміння бачити та помічати естетичне в звичайних об'єктах та явищах завжди передбачає вміння спостерігати, порівнювати, ретельно вивчати особливості об'єктів та явищ навколишнього світу.

Метою організації процесу спостереження у молодших школярів є формування естетичних уявлень про властивості та якості об'єктів і явищ навколишнього світу, їх структуру, зовнішню будову. Ефективність спостереження забезпечується, якщо воно є дотриманням наступних вимог: цілеспрямованості, емоційності, осмисленості.

За умови методично правильної організації процесу спостереження за об'єктами та явищами мистецтва молодші школярі не залишаються байдужими, у них активізується раніше набутий емоційний досвід, а переживання яскравих емоцій допомагає аналізувати, порівнювати і давати їм певну оцінку. Стан емоційного переживання від побаченого викликає потребу розповісти про об'єкт чи явище навколишнього світу, які найбільше вразили.

Така здатність спостерігати за об'єктами та явищами мистецтва дає змогу розуміти твори мистецтва як його складову, формувати естетичне ставлення до нього, самостійно виражати почуття, судження.

Переживання і усвідомлення дітьми твору мистецтва веде до поступового формування естетичних цінностей: вони спостерігають, переживають й усвідомлюють художні якості

спочатку в оточуючому середовищі, потім – у творах мистецтва, і як результат – починають розуміти прекрасне і потворне, піднесене і низьке не тільки у мистецтві, але й у навколишньому житті. Спілкування дитини з найкращими зразками світової та вітчизняної спадщини, набуття естетичного досвіду, усвідомлення категорій “краса”, “прекрасне”, “гармонія” формує у дитини критерії оцінки художніх творів, налаштовує на глибокі духовні процеси, які “приводять естетичний суб’єкт у стан духовної насолоди, катарсису, що не піддаються достатньо точній вербалізації і формалізації” [3, с. 167].

Сприймання мистецтва розвиває здібності до емоційного переживання змісту твору, вміння висловлювати своє ставлення до нього; знайомить дитину з образною мовою різних видів образотворчого мистецтва, розвиває вміння розпізнавати засоби художнього вираження, формування знань і уявлень про мистецтво.

Метод вербалізації змісту творів образотворчого мистецтва і прийоми “Гра із шедевром” та “Переступити через край картини” зорієнтовані на досягнення глибокого розуміння учнем змістового наповнення і внутрішньої сутності художніх образів. Використання музики та інсценізації під час сприймання творів образотворчого мистецтва поглиблюють їх сприйняття. Навчання відтворення сприйнятого (повторення, переказ, зображення), діяльність, що завершує процес сприймання, розгортаються як найбільш тривалий етап, в якому поєднуються аналіз і закріплення сприймання через повторення; закріплення й перевірка якості усвідомлення і аналізу сприйнятого; вправи, вироблення вмінь з необхідним естетичним результатом.

Система вправ на сприймання мистецьких творів сприяє діалогу між художником та глядачем. Наприклад, компонентами вправ на розвиток спостережливості і зорової пам’яті та порівняльного аналізу є створення виховних ситуацій, що ґрунтуються на змісті жанрових творів мистецтва. Виховні ситуації можна поділити за змістом на: ситуації стимулювання, ситуації вибору, ситуації успіху, проблемні навчальні ситуації, ситуації допомоги і взаємодопомоги, ситуації спілкування, ситуації переконання, ситуації змагання і суперництва, ситуації співпереживання, ігрові ситуації тощо.



З метою розвитку емпатії, уміння сприймати образотворчі твори мистецтва можна використовувати фасилітовані бесіди. Вони у вільній формі передбачають сприймання, аналіз, обговорення творів мистецтва.

*3. Формування вміння виразити естетичне ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.*

Використання основних видів зображувальної діяльності молодших школярів (графіка, живопис, ліплення) дає змогу сприйняти, усвідомити та відобразити власне естетичне ставлення до об'єктів та явищ навколишнього світу в творчій роботі, що реалізується у площині зображення, прикрашання, конструювання.

Опановуючи виразальні засоби мистецтва графіки поєднанням ахроматичних лінійних співвідношень, відтворенням форми об'єктів, передачею освітленості, співвідношенням світла та тіні, точністю композиції, учні початкової школи мають змогу відтворювати власні емоції, почуття і судження щодо об'єктів та явищ навколишнього світу. Новизна завдання полягає в тому, що навколишній світ сприймається в кольорі, але щоб отримати чорно-білі зображення важливо вміти користуватися широким діапазоном тонів та контрасту.

Живописна діяльність спрямована на опанування естетичних емоцій та естетичних почуттів відображенням нюансів кольору, світла, тіні. За її допомогою діти висловлюють індивідуальне сприйняття світу, своє особисте бачення, власне естетичне ставлення до зображуваного об'єкта чи явища. Різноманіття об'єктів і засобів їх відтворення: відтінків кольорів, величин, форм в навколишньому світі дозволяють висловити їх сутність, естетичну цінність, суспільне призначення.

Ліплення спрямовує учнів на відображення естетичної багатогранності, побутової та психологічної характерності об'єктів та явищ навколишнього світу засобами скульптури. Сприймаючи динамічну виразність скульптурних зображень, розуміючи просторову різноманітність форм, діти мають змогу відтворювати гармонію образу.

Практичні методи є провідними даної педагогічної умови. У процесі навчання при опануванні мови окремого виду мистецтва у дітей виявляються мистецькі уміння створювати художні образи засобами різних видів мистецтв, перекладу



певного художнього образу у власний продукт мовою різних видів мистецтв.

4. *Наскрізне емоційне поєднання творів різних видів мистецтв, що представлені у комплексі.*

Залучення творів різних видів мистецтва в опануванні молодшими школярами естетичних цінностей сприятиме формуванню здатності до переживання та розуміння художніх образів, створених різними художніми засобами, адже “різноманітні взаємовідношення ідеї і образу, втілені у творах мистецтва, і породжують розгорнуту систему феноменів, що виливається на понятійному рівні в систему власне естетичних категорій” [3, с. 142]. Це зумовлено основними положеннями педагогіки мистецтва, яка розглядає цілісні образи, відтворює цілісний образ картини світу.

Л. Масол розкриває сутність поняття “комплекс”: багатогранна цілісність, яка складається з різних відносно самостійних елементів, що взаємодіють (комплекс передбачає одночасну диференціацію та інтеграцію)” [8, с. 9]. Поняття “комплекс мистецтв” розуміється як сукупність різних видів мистецтва, що мають певне наскрізне емоційно-асоціативне поєднання.

Поєднання у комплекс образотворчого мистецтва, музики та театру відіграє важливу роль у формуванні естетичного ставлення до навколишнього світу. Музика як емоційний компонент здатна викликати різні за силою емоції, настрої, переживання, що співзвучні багатьом образотворчим творах. Сценічна імпровізація як динамічний компонент допомагає зрозуміти рух, розгортання подій, глибину почуттів та ідей, що втілені в образотворчих творах. Образотворче мистецтво як виражальний компонент об’єднує емоційне насичення зображуваного.

Доцільним є використання на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі різноманітних ігрових форм. Гра на тлі музики та інсценізації логічно поєднується із образотворенням в якості ескізно-драматургічної репродукції мистецьких творів.

Провідним методом реалізації цієї умови є “практичні” художньо-творчі ігри. Наприклад, це вправи “відтворити руками в повітрі характер руху мелодії”, “намалювати на дошці лінією графічну схему мелодії” (плавність руху, стрибки вгору

чи вниз, фрази тощо), “придумати танцювальні рухи, співзвучні характеру мелодії”, “намалювати абстрактну кольорову композицію, що передає характер мелодії” і т. д.

Отже, комплексне використання творів означених видів мистецтв підсилює емоційний вплив на молодших школярів, розширює спектр засобів вираження естетичного ставлення до навколишнього світу в музично-театрально-зображувальній діяльності.

*5. Використання методів саморегуляції емоційного стану молодших школярів засобами образотворчого мистецтва.*

Внутрішній світ дитини відображується у створюваних нею художніх образах. З метою формування компонентів естетичного ставлення до навколишнього світу доцільно використовувати вправи зазначеного спрямування, що охоплюють напрями роботи у живописі, графіці, скульптурі (ліпленні), передбачають конструювання з різних сучасних матеріалів, рухової діяльності, як релаксацію. Ці вправи пропонується переплітати з сугестопедичними, в основу яких покладено вплив засобами музики, інтонації голосу, жестів, міміки, слова.

На думку М. Кіященко, за допомогою своєї унікальної саногенної (зцілюючої, оздоровчої) функції мистецтво надає особистості можливість відновлення цілісної картини світу, чим повертає її до стану психологічної стійкості. Створення можливості для мистецького самовираження дитини сприяє виникненню відчуття радості і задоволення від усвідомлення власних можливостей, від перших досягнень, результативності сумісної діяльності з однокласниками, встановлення дружніх стосунків з ними, налагодження контакту з вчителем і друзями, спонукає її до активних дій. Провідною ідеєю саморегуляції емоційних станів є допомога молодшому школяреві подолати негативні відчуття та повернути йому природний стан комфорту й гармонії. В деструктивному стані особистість не здатна діяти успішно.

Саморегуляцію емоційного стану розуміємо, як профілактику і корекцію негативних психологічних станів (страх, втома, агресивність, роздратування тощо) за допомогою мистецтва. Вона спрямована на опанування школярем різноманітних способів зображення, що допомагає впорядкувати його емоційно-чуттєвий світ і сприяє корекції емоційних станів.

Застосування методів цієї групи забезпечує вільне самовираження учнів доступними для них засобами різноманітних мистецьких матеріалів та інструментів у сприйманні картин, зображень, ліпленні, конструюванні, роботі з природними матеріалами, ілюструванні казок та оповідань, музичних фрагментів. Сприйняття творів мистецтва забезпечує ситуацію входження в тему уроку та необхідний емоційний стан. Асоціативне зображення як саморегуляційний метод дозволяє висловлювати власні почуття, емоції, ставлення до навколишнього світу в абстрактних (формальних) композиціях. До таких методів також можна віднести методи словесного зображення, зображення в повітрі, діалог, колективне зображення, арт-терапевтичне ліплення, арт-терапевтичне використання музики.

Варто зазначити, що окреслені педагогічні умови уможливають ефективне формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу в разі їх цілісного й органічного взаємозв'язку, взаємодоповнення та взаємопроникнення.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку та впровадження моделі методики формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

### Література

1. Андрощук І. В. Методика виховної роботи : навчальний посібник / І. В. Андрощук, І. П. Андрощук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. – 320 с.
2. Бондарук Т. І. Методика організації роботи в професійно-технічному навчальному закладі : метод. посіб. / Т. І. Бондарук, Л. І. Шевчук. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – 234 с.
3. Бычков В.В. Эстетика: учебник / Виктор Васильевич Бычков. – М. : Гардарики, 2004. – 556 с.
4. Занков, Л.В. Дидактика и жизнь / Л.В. Занков. - М. : Просвещение, 1968. - 175 с.
5. Лихачев Б. Т. Педагогика: Курс лекций [учеб. пособ. для студентов педагогических учебных заведений] / Лихачев Б. Т. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Эксмо, 2001. – 607 с.
6. Малафіїк І. В. Дидактика : навчальний посібник / Іван Васильович Малафіїк. – К. : Кондор, 2005. – 398 с.

7. Малихін А. О. Виховання моральної свідомості учнів 5–7 класів на уроках трудового навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія та методика навчання” / А. О. Малихін. – К., 2000. – 20 с.
8. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / [Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко ; за заг. ред. Л. М. Масол]. – Малькова М.О. формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до взаємодії з девіантними підлітками : дис. кандидата пед. наук:13.00.01 / Малькова М.О. – Луганськ, 2006. – 252 с.
9. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник / О.П. Рудницька. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2005. – 360 с.

**В. Г. Власова**

### **Педагогические условия формирования у младших школьников эстетического отношения к окружающему миру**

(Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины (9 ул. Берлинского, Киев, Украина) .

*В статье определены и охарактеризованы педагогические условия формирования у младших школьников эстетического отношения к окружающему миру. Проанализированы особенности избранных педагогических условий. Определена система методов и форм обучения, которые являются эффективными при внедрении педагогических условий по формированию средствами изобразительного искусства у младших школьников эстетического отношения к окружающему миру.*

**Ключевые слова:** эстетическое отношение к окружающему миру, младшие школьники, средства изобразительного искусства, педагогические условия.

**V. G. Vlasova**

### **Pedagogical Conditions of Formation of Primary Schoolchildren's Aesthetic Attitude to the Surrounding World**

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (9 Berlynskoho Str., Kyiv, Ukraine)

*This article is devoted to a study focused on pedagogical conditions of primary schoolchildren's development in aesthetic attitude to the surrounding*

world. The process of teacher's interaction strategy aimed at transforming the student's personal characteristics, so it is possible under the conditions of theoretically and methodologically substantiated educational process. The author states that it has been analyzed the features of selected educational conditions as well as defined the educational system and methods that are effective in realization of pedagogical conditions in order to form the primary schoolchildren's attitude to the surrounding world by means of arts.

**Keywords:** aesthetic attitude to the surrounding world, elementary school students, means of arts, pedagogical conditions

### References

1. Androshchuk, I. V., & Androshchuk, I. P. (2014). *Metodyka vykhovnoi roboty* [Methodology of educational work]. Ternopil: Navchalna knyha–Bohdan.
2. Bondaruk, T. I., & Shevchuk, L. I. (2007). *Metodyka orhanizatsii roboty v profesiino-tekhnichnomu navchalnomu zakladi* [Methodology of organization of work in a vocational school]. Khmelnytskyi: KhNU.
3. Bychkov, V.V. (2004). *Estetika* [Aesthetics]. Moscow: Gardariki.
4. Zankov, L.V. (1968). *Didaktika i zhizn* [Didactics and life]. Moscow: Prosveshchenie.
5. Likhachev, B. T. (2001). *Pedagogika* [Pedagogy]. Moscow: Eksmo.
6. Malafii, I. V. (2005). *Dydaktyka* [Didactics]. Kyiv: Kondor.
7. Malykhin, A. O. (2000). *Vykhovannia moralnoi svidomosti uchniv 5–7 klasiv na urokakh trudovoho navchannia* [Education of moral consciousness of students 5-7 grades at Art and Craft lessons] (Dissertation Abstract, Kyiv).
8. Masol, L. M. (Ed.). (2006). *Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli* [Methods of teaching arts in primary school]. Kharkiv: Vesta: Vydavnytstvo “Ranok”.
9. Malkova, M. O. (2006). *Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do vzaiemodii z deviantnymy pidlitkamy* [Formation of the professional readiness of future social educators to interact with deviant adolescents] (Doctoral dissertation, Luhansk).
10. Rudnytska, O. P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska* [Pedagogy: General and artistic]. Ternopil: Navchalna knyha–Bohdan.

**Власова Валерія Гаврилівна**, аспірант Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

**Власова Валерия Гавриловна**, аспірант Інститута проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

**Valeria Vlasova**, Postgraduate Student of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

УДК 37.01.956

*Г. Р. Вороніна, м. Київ*

## **ПОНЯТТЯ “ПРОФЕСІЙНА ПЕРСПЕКТИВА СТАРШОКЛАСНИКІВ”: ДОСВІД АНГЛІЇ**

*У статті проаналізовано англійські науково-педагогічні джерела з метою узагальнення та систематизації змісту поняття “професійна перспектива старшокласників”. Розглянуто сучасні концепції професійно орієнтованого навчання в школах Англії та виокремлено коло вмінь і навичок, необхідних для успішного конструювання професійного майбутнього.*

**Ключові слова:** професійна перспектива, старшокласники, професійно орієнтоване навчання, старша школа Англії.

Вирішення проблем підготовки молоді до професійної діяльності посідає одну з центральних позицій як у педагогічній, так і психологічній царині. Сучасна школа не лише має забезпечити випускників необхідним багажем знань, – не менш важливим завданням середніх навчальних закладів є організація якісної професійної орієнтації учнів для подальшого успішного пошуку себе у світі професій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що впродовж останніх років науковці детально вивчають особливості підготовки майбутніх фахівців на теренах провідних світових країн. Особливий науковий інтерес становить організація профорієнтованого навчання у школах Англії.

Грунтовні дослідження профорієнтаційної роботи шкілярів були здійснені такими англійськими вченими, як Дж. Арнольд (J. Arnold), Е. Барнс (A. Barnes), Б. Бессот (B. Bassot), Е. Годжсон (E. Gogson), Т. Гулі (T. Hooley), Д. Ендрюс (D. Andrews), К. Інксон (K. Inkson), А. Кумар (A. Kumar), К. Спраурз (K. Spraurz), А. Уотс (A. Watts), Д. Холл (D. Hall), Е. Шант (A. Chant). Питання переосмислення професійної освіти у цій країні в площині глобалізаційних процесів та стрімкого розвитку інформаційних технологій знайшло відображення у наукових роботах Дж. Бімроуз (J. Vimrose),